

Katarzyna Marszałek
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego
w Bydgoszczy
ORCID: 0000-0003-3969-8453

Pedagogie stowarzyszeń zwykłych harcerskich i skautowych w świetle ewidencji stowarzyszeń zwykłych. Raport z badań

Ruch harcerski i skautowy na trwałe wpisał się w działalność stowarzyszeń w Polsce. Od 2016 roku ujednolicono system ewidencji stowarzyszeń zwykłych, w tym harcerskich i skautowych, określono również zasady upublicznienia informacji w Biuletynie Informacji Publicznej.

Celem tych analiz jest przedstawienie elementów pedagogii harcerskich, skautowych stowarzyszeń zwykłych, które – jak założono – wychodzą poza główny nurt celów formułowanych przez największe organizacje harcerskie i skautowe w Polsce. W raporcie określono liczbę stowarzyszeń zwykłych w Polsce, w tym harcerskich, skautowych i pomocniczych dla nich. Przeanalizowano też ich pedagogie w świetle treści umieszczonych w ewidencjach stowarzyszeń zwykłych w Polsce w latach 2016-2019. Badaniem objęto treści ewidencji stowarzyszeń zwykłych z 380 powiatów i miast na prawach powiatu w Polsce.

Słowa kluczowe: pedagogika, ideologia wychowawcza, harcerstwo, skauting, pedagogia, stowarzyszenie zwykłe

Wprowadzenie

Polski ruch harcerski i skautowy funkcjonuje od przeszło stu lat. W 1990 roku ponownie umożliwiono zakładanie innych organizacji skautowych i harcerskich w Polsce – likwidując monopol Związku Harcerstwa Polskiego (ZHP). Od tego czasu powstało wiele organizacji harcerskich i skautowych. Jednakże żadna z instytucji państwowych czy innych nie prowadzi jednej ewidencji wszystkich powstających podmiotów harcerskich czy skautowych. Większość opracowań naukowych poświęcona jest najbardziej licznym organizacjom, to

jest Związki Harcerstwa Polskiego, Związki Harcerstwa Rzeczypospolitej, lub pojedynczym organizacjom opisywanym w wybranym kontekście¹. Tymczasem od 1990 roku powołano do życia wiele organizacji harcerskich², skautowych³ oraz scoutowych⁴, które posiadały i posiadają różne statusy prawne – zazwyczaj stowarzyszeń lub fundacji.

Od 2016 roku ujednociono sposób prowadzenia ewidencji stowarzyszeń zwykłych oraz zasady upublicznienia informacji w Biuletynie Informacji Publicznej. Stowarzyszenie zwykłe jest to formuła prostsza od stowarzyszeń zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS). Już w latach 30. XX wieku umożliwiono w państwie polskim⁵ zakładanie stowarzyszeń zwykłych w myśl zapisów Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 roku (Dz.U. 1932 nr 94, poz. 808, Prawo o stowarzyszeniach art. 12-18).

Aby powołać stowarzyszenie zwykłe, wystarczą trzy pełnoletnie, posiadające obywatelstwo polskie i niepozbawione praw publicznych osoby, które zakładając stowarzyszenie, decydują o jego nazwie i celach działalności, określają siedzibę stowarzyszenia i teren jego działania, zasady nabywania i utraty członkostwa, dokonywania zmian w regulaminie i zasady rozwiązania stowarzyszenia, a wszystkie zasady funkcjonowania określają w regulaminie działalności stowarzyszenia. Składają wniosek o rejestrację w ewidencji stowarzyszeń zwykłych prowadzoną przez organ nadzorujący właściwy ze względu na siedzibę stowarzyszenia. (Dz.U. 1989 nr 20, poz. 104).

¹ Wykaz tych publikacji patrz: K. Marszałek (2018). *Harcerska lista (nie)obecności. Analiza polskiej bibliografii harcerstwa za lata 1989-2017*. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

² Zrzeszenia harcerskie prowadzą działalność wychowawczą (niektóre określają, że ideowo-wychowawczą) przy wykorzystaniu harcerskich: metod wychowawczych, kodeksów moralnych, struktur organizacyjnych; celem przyczynienia się do rozwoju oraz samorozwoju dzieci i młodzieży w sferach: społecznej, intelektualnej, duchowej, fizycznej, emocjonalnej. Działania wychowawcze nawiązują przede wszystkim do kultury, tradycji, dziedzictwa państwa i narodu polskiego. Zrzeszenia te funkcjonują głównie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

³ Zrzeszenia skautowe prowadzą działalność wychowawczą przy wykorzystaniu skautowych: metod wychowawczych, kodeksów moralnych, struktur organizacyjnych; celem przyczynienia się do rozwoju oraz samorozwoju dzieci i młodzieży w sferach: społecznej, intelektualnej, duchowej, fizycznej, emocjonalnej. Podczas działań wychowawczych nawiązują się do kultury, tradycji, dziedzictwa wspólnot lokalnych, regionalnych, narodowych i międzynarodowych. Zrzeszenia skautowe funkcjonują głównie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i Europy. Celowo rozróżniłam zrzeszenia na skautowe i scoutowe, gdyż skautowe akcentują w swej działalności korzenie i tożsamość polską (niektóre wąsko, tylko np. kaszubską), natomiast scoutowe funkcjonują poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i nie są związane ideowo z tożsamością polską.

⁴ Zrzeszenia scoutowe prowadzą działalność wychowawczą, niektóre ideowo-wychowawczą, przy wykorzystaniu scoutowych: metod wychowawczych, kodeksów moralnych, struktur organizacyjnych, celem przyczynienia się do rozwoju oraz samorozwoju dzieci i młodzieży w sferach: społecznej, intelektualnej, duchowej, fizycznej, emocjonalnej. Podczas działań wychowawczych nawiązują do kultury, tradycji, dziedzictwa wspólnot lokalnych, regionalnych, narodowych i międzynarodowych. Zrzeszenia te funkcjonują na całym świecie.

⁵ Michał Hejbudzki (2015) stwierdził, że powstałe pod zaborami regulacje wprowadzające stowarzyszenia, które nie posiadały osobowości prawnej, do pewnego stopnia stanowiły pierwowzór uformowanych w II Rzeczypospolitej Polskiej stowarzyszeń zwykłych, które następnie zostały utrzymane po 1989 roku.

Stowarzyszenia zwykle mają charakter mniejszościowy, zazwyczaj lokalny, regionalny. Powstają jako wyraz opozycji, potrzeb, dążeń partykularnych, jednostkowych, unikalnych pojawiających się poza dominującym nurtem ruchu harcerskiego, skautowego. Mogą też być formą poprzedzającą utworzenie stowarzyszenia, próbą środowiska przed złożeniem wniosku o wpisanie do Krajowego Rejestru Sądowego – w wyniku nowelizacji ustawy Prawo o stowarzyszeniach od 2017 roku nie trzeba likwidować stowarzyszenia zwykłego, można przerejestrować je do KRS po spełnieniu wymogów (Dz.U. 1989 nr 20, poz. 104).

Cel

Podjęmę próbę ustalenia liczby stowarzyszeń zwykłych w Polsce, w tym harcerskich, skautowych i pomocniczych⁶ dla nich. Dokonuję też analizy ich pedagogii w świetle treści umieszczonych w ewidencjach stowarzyszeń zwykłych w Polsce w latach 2016-2019. Celem moich analiz jest również przedstawienie elementów pedagogii harcerskich i skautowych stowarzyszeń zwykłych, które – jak zakładam – wykraczają poza główny nurt celów formułowanych przez największe organizacje harcerskie i skautowe w Polsce.

Kontekst społeczny i prawny

Jak już wspominałam, od 2016 roku w Polsce ujednolicono zasady upublicznienia ewidencji stowarzyszeń zwykłych, jednakże do tej pory nie ukazał się żaden wykaz stowarzyszeń zwykłych, w tym harcerskich i skautowych zarejestrowanych w Polsce. Nawet w uchwalonym przez Radę Ministrów *Rządowym programie wsparcia rozwoju organizacji harcerskich i skautowych na lata 2018-2030* (Uchwała Rady Ministrów nr 138/2018) nie podano liczby funkcjonujących organizacji.

Organizacje harcerskie i skautowe w Polsce funkcjonują przede wszystkim w oparciu o zapisy dwóch ustaw: z dnia 6 kwietnia 1984 roku – O fundacjach (Dz.U. 1984 nr 21, poz. 97 z późn. zm.) oraz z dnia 7 kwietnia 1989 roku – Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. 1989 nr 20, poz. 104 z późn. zm.). Według raportu Stowarzyszenia Klon/Jawor, zarejestrowanych w Polsce, w 2018 roku było: 117 tys. stowarzyszeń i 26 tys. fundacji, czyli łącznie około 143 tys. organizacji. (Charycka i Gumkowskapt, 2018, s. 9). Zaznaczę, że podane liczby dotyczą organizacji wpisanych do KRS, którym nadano numer REGON. Nie odnalazłam żadnego opracowania statystycznego, w którym opublikowano również liczbę stowarzyszeń zwykłych.

⁶ Pod kategorię „pomocnicze” zakwalifikowałam stowarzyszenia zwykle, które określiły jako cel/cele współpracy/wspomaganie/pomoc harcerstwu, skautom.

Metoda i źródła danych

Stowarzyszenia zwykle mają inne formy organizacyjne niż stowarzyszenia zarejestrowane w KRS i nie posiadają osobowości prawnej a tak zwaną „uśmętną osobowość prawną”. Ich ewidencję prowadzą organy nadzorujące właściwe ze względu na siedzibę stowarzyszenia. Nie ma ogólnopolskiego systemu ewidencji stowarzyszeń zwykłych. Dane na ich temat są rozproszone w ewidencjach prowadzonych przez powiaty i miasta na prawach powiatu. W niniejszym opracowaniu zebrałam te dane. Analizie badawczej poddałam źródła wtórne⁷ – ewidencje stowarzyszeń zwykłych, materiały opublikowane w Biuletynach Informacji Publicznej oraz stronach internetowych powiatów (314) miast na prawach powiatu (66), łącznie 380 podmiotów samorządu terytorialnego. Nie wszystkie wspomniane instytucje udostępniają on-line ewidencję stowarzyszeń zwykłych we wspomnianych publikatorach lub też nie udało mi się do nich dotrzeć. Ustawodawca nie określił precyzyjnie miejsca publikowania ewidencji stowarzyszeń zwykłych. Stąd w instytucjach, które publikują je w Biuletynie Informacji Publicznej, występują one w różnych miejscach, np. „rejestrach i ewidencjach”, „organizacjach pozarządowych”, „edukacji”, „oświacie” i „innych”. Dlatego⁸ zwróciłam się do 63 instytucji drogą mailową oraz, w sytuacjach braku odpowiedzi, telefoniczną z prośbą o udzielenie informacji, w trybie informacji publicznej. Analizę treści ewidencji stowarzyszeń zwykłych prowadziłam dwuetapowo. W pierwszym etapie we wszystkich ewidencjach z danego powiatu lub miasta na prawach powiatu wyszukiwałam słowa „harcerstwo”, „harcerstwa”, „skauci”, „skauting”, „scouting”. Drugim krokiem była analiza treści zawartych w punkcie 1⁹ pod kątem opisanych poniżej elementów pedagogii.

Wyniki

Stwierdziłam, że w ewidencjach stowarzyszeń zwykłych prowadzonych przez powiaty i miasta na prawach powiatu¹⁰ od 20 maja 2016 do 18 kwietnia 2019 roku zarejestrowano 6707 podmiotów, w tym 15 stowarzyszeń zwykłych harcerskich, harcersko-skautowych, skautowych, które prowadziły swą działalność przy wykorzystaniu metody/metod harcerskich/skautowych oraz prowadziły grupy dziecięce, młodzieżowe

⁷ Definiowane jako „zastane przez badacza zbiory danych, będące materialnymi śladami ludzkiej działalności” (Rubacha, 2008, s. 157).

⁸ W sytuacji niemożności odnalezienia ewidencji on-line w Biuletynie Informacji Publicznej.

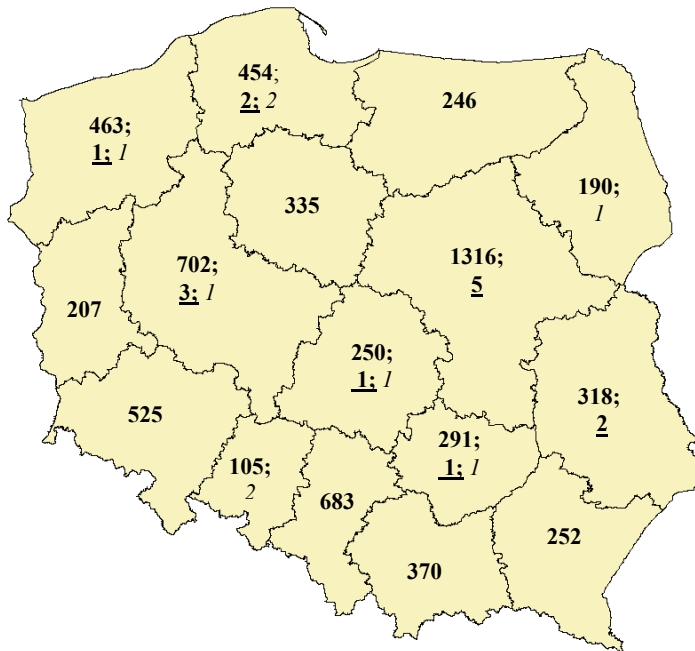
⁹ Nie wszystkie ewidencje są prowadzone zgodnie z zapisami ustawy Prawo o stowarzyszeniach. Niektóre nie zawierają np. środków działania. W tej sytuacji koncentrowałam się na pozostałych treściach.

¹⁰ W tym również Warszawę, która ze względu na zadania związane ze swoim charakterem stołecznym objęta jest odrębną regulacją ustawową, zawartą w ustawie z dnia 15 marca 2002 roku o ustroju miasta stołecznego Warszawy. Jednocześnie, jak podkreślono w Statucie m. st. Warszawy §1. 1 Miasto stołeczne Warszawa jest gminą mającą status miasta na prawach powiatu. Uchwała nr XXII/743/2008 Rady m.st. Warszawy z 10 stycznia 2008 roku – Dziennik Urzędowy Województwa Mazowieckiego nr 23, poz. 875.

w oparciu o struktury harcerskie/skautowe. Zarejestrowano również 9 stowarzyszeń zwykłych, które określiły m.in. jako cel/cele współpracę/wspomaganie/pomoc harcerstwu, skautom.

Mapa 1

Występowanie stowarzyszeń zwykłych harcerskich, harcersko-skautowych, skautowych oraz stowarzyszeń zwykłych pomocniczych dla nich w województwach

Źródło: opracowanie własne na podstawie analiz ewidencji stowarzyszeń zwykłych w latach 2016-2019¹¹.

Legenda

Liczba pogrubiona oznacza liczbę stowarzyszeń zwykłych w województwie

Liczba pogrubiona i podkreślona oznacza liczbę stowarzyszeń zwykłych harcerskich, harcersko-skautowych, skautowych

Liczba pisana kursywą oznacza liczbę stowarzyszeń zwykłych pomocniczych dla stowarzyszeń zwykłych harcerskich, harcersko-skautowych, skautowych

Najwięcej stowarzyszeń zwykłych harcerskich, harcersko-skautowych, skautowych występuje w województwie mazowieckim (5). Pozostałe województwa, w których występują te organizacje, to: wielkopolskie (3), lubelskie (2), pomorskie (2) oraz zachodniopomorskie (1), łódzkie (1), świętokrzyskie (1). Na 15 występują-

¹¹ Mapę pobrałam ze strony https://pąstat.pl/?mod_f=przykladGUS, 5.04.2019.

cych stowarzyszeń zwykłych większość (9) zarejestrowało swą działalność w miastach na prawach powiatu, pozostałe (6) w powiatach.

W czasie poszukiwań zidentyfikowałam 9 stowarzyszeń pomocowych, których największa liczba występuje w województwach pomorskim (2) i opolskim (2), funkcjonują one również w: zachodnio-pomorskim (1), podlaskim (1), wielkopolskim (1), łódzkim (1), świętokrzyskim. W miastach na prawach powiatu zarejestrowano 5 z nich, 4 w powiatach.

Poniższa analiza obejmuje pedagogie stowarzyszeń zwykłych harcerskich, skautowych, harcersko-skautowych. Zmodyfikowałam definicję pedagogii Teresy Hejnickiej-Bezwińskiej (2008, s. 493) i Bogusława Śliwerskiego (2016, s. 91). Uściśliłam, że pedagogia harcerska, skautowa, harcersko-skautowa jest to uniwersalna metoda inkulturacyjnej (wspomagania indywidualnego rozwoju i uspołecznienia zarazem) dzieci i młodzieży w harcerstwie, skautingu jako wyjątkowym (ze względu na jego specyficzne cechy) środowisku socjalizacyjnym. Hejnicka-Bezwińska stwierdza, że pedagogia jest zarówno: doktryną pedagogiczną, ideologią wychowawczą, jak i ukrytym programem (2008, s. 476). Moje analizy dotyczą pedagogii rozumianych jako harcerskie, skautowe ideologie wychowawcze. Ich elementami strukturalnymi są:

- „Interpretacja przeszłości, która nadaje grupie określoną perspektywę czasową i przestrzenną” (Hejnicka-Bezwińska, 2008, s. 476). Polega ona „zarówno na wyjaśnianiu przeszłości, jak i na ocenie obecnej sytuacji, umożliwia wywieranie wpływu na przyszłe wydarzenia” (Gutek, 2007, s. 148);
- „Opis i ocena obecnej sytuacji w obszarze, którego ta ideologia dotyczy [...] wiążąca opis z wartościowaniem;
- „Koncepcje zmiany, w tym również strategię działania najbardziej pożądane i skuteczne wobec planowanej zmiany, wyrażone w postaci dyrektyw działania, czyli czynności, które należy podjąć i zrealizować” (Hejnicka-Bezwińska, 2008, s. 476).

Wymienione elementy struktury pedagogii harcerskich, skautowych ideologii wychowawczych rozpatruję przy użyciu następujących kategorii: stosunek do przeszłości; teren działania; cele działań; grupy odbiorców; środki działania.

Tabela 1

Kategorie analizy w odniesieniu do elementów struktury pedagogii harcerskich, skautowych ideologii wychowawczych

<i>Kategorie analizy</i>	<i>Elementy struktury pedagogii harcerskich, skautowych ideologii wychowawczych</i>
stosunek do przeszłości	interpretacja przeszłości
cele działań; grupy adresatów; teren działania	opis i ocena obecnej sytuacji
cele stowarzyszenia; środki działania	koncepcje zmiany

Źródło: opracowanie własne.

W myśl ustawy Prawo o stowarzyszeniach art. 40 b w ewidencji stowarzyszeń zwykłych umieszcza się określone treści. Z nich wybrałam do dalszych analiz punkt 1: cel/cele działania; środki działania; terenu działania, których treści będę rozpatrywać w odniesieniu do elementów strukturalnych pedagogii harcerskiej, skautowej ideologii wychowawczej.

Klasyfikacja

Zarejestrowane stowarzyszenia zwykłe można sklasyfikować następująco: harcerskie (11), harcersko-skautowe (2), skautowe (2).

Tabela 2

Klasyfikacja stowarzyszeń zwykłych

<i>Harcerskie</i>	<i>Harcersko-skautowe</i>	<i>Skautowe</i>
1. Harcerskie Stowarzyszenie Historyczne „Polanie”	1. Harcerska Gromada Wilków im. Św. Jana Pawła II	1. Stowarzyszenie zwykłe Bractwo Kaszubskich Skautów
2. Krąg Instruktorów Harcerskich „Szkoła Rycerska”	2. Harcerskie Stowarzyszenie – Skauci Świętego Bernarda z Clairvaux	2. „Wilczy Ślad – Szczecin” / Skauting Chrześcijański
3. Krąg Przyjaciół Harcerstwa		
4. Niezależna Drużyna Harcerska NDH		
5. Organizacja Harcerska „Rodło”		
6. Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Potrafisz”		
7. Stowarzyszenie Grupa Historyczno-Edukacyjna Szare Szeregi		
8. Stowarzyszenie Harcerskie WIR		
9. Stowarzyszenie Przyjazny Ostojów		
10. Stowarzyszenie Przyjaciół Harcerzy z Lusówka		
11. XIII Niezależna Łódzka Drużyna Harcerzy „Stalowa Trzynastka” im. Gen. Józefa Bema		

Źródło: opracowanie własne na podstawie analiz ewidencji stowarzyszeń zwykłych w latach 2016-2019.

Klasyfikację tę opracowałam w wyniku analiz treści podanych do ewidencji przez stowarzyszenia. W oparciu o te treści, można scharakteryzować organizację, w następujący sposób.

Stowarzyszenia harcerskie, określając cele i środki działania, powołują się m.in. na metodę harcerską¹²; metody harcerskie¹³; harcerską metodykę wychowawczą¹⁴; metodykę harcerską¹⁵; zasady harcerskie¹⁶; harcerski system wychowania¹⁷; idee harcerskie¹⁸; własne struktury harcerskie¹⁹; dorobek wychowania harcerskiego²⁰/ dorobek harcerstwa²¹; tradycyjne wychowanie harcerskie²²/ tradycje harcerstwa²³;

Wśród stowarzyszeń harcersko-skautowych jest Harcerskie Stowarzyszenie – Skauci Świętego Bernarda z Clairvaux, które wskazują, że „pracę z młodzieżą realizuje według metody harcerskiej i skautowej”²⁴ oraz Harcerska Gromada Wilków im. Św. Jana Pawła II, która podkreśla, że realizuje „wychowywanie dzieci i młodzieży metodami harcerskimi w oparciu o zasady chrześcijańskie [...] działa w zgodzie z kierunkami ideowymi chrześcijańskiej organizacji międzynarodowej pod nazwą: The Order of World Scouts (Zakon Skautów Świata)”²⁵.

Spośród stowarzyszeń skautowych Stowarzyszenie Zwykłe Bractwo Kaszubskich Skautów zaznaczyło, iż realizuje swój cel poprzez „klasyczną metodę skautową, wykształconą przez lorda Roberta Stephensona Smytha a Baden-Powella, a wzbogaconą przez Mariana Roszczyńskiego – twórcę najstarszego skautingu Rzeczypospolitej tudzież Kanonu Kaszubskiego Skautingu”²⁶. A „Wilczy Ślad – Szczecin” Skauting Chrześcijański akcentuje wartości chrześcijańskie i obywatelskie oraz metodę skautowską²⁷.

¹² XIII Niezależna Łódzka Drużyna Harcerzy „Stalowa Trzynastka” im. Gen. Józefa Bema; Harcerskie Stowarzyszenie Historyczne „Polanie”; Stowarzyszenie Przyjaciół Harcerzy z Lusówka. W tym i kolejnych przypisach podaję tylko nazwę stowarzyszenia, pełne dane bibliograficzne umieszczam na końcu w bibliografii.

¹³ Niezależna Drużyna Harcerska NDH; Harcerska Gromada Wilków im. Św. Jana Pawła II.

¹⁴ Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Potrafisz”.

¹⁵ Stowarzyszenie Grupa Historyczno-Edukacyjna Szare Szeregi.

¹⁶ XIII Niezależna Łódzka Drużyna Harcerzy „Stalowa Trzynastka” im. Gen. Józefa Bema.

¹⁷ XIII Niezależna Łódzka Drużyna Harcerzy „Stalowa Trzynastka” im. Gen. Józefa Bema.

¹⁸ Stowarzyszenie Przyjaciół Harcerzy z Lusówka.

¹⁹ Stowarzyszenie Harcerskie WIR.

²⁰ Krąg Instruktorów Harcerskich „Szkoła Rycerska”.

²¹ Organizacja Harcerska „Rodło”.

²² Krąg Instruktorów Harcerskich „Szkoła Rycerska”.

²³ Organizacja Harcerska „Rodło”.

²⁴ Stowarzyszenie – Skauci Świętego Bernarda z Clairvaux.

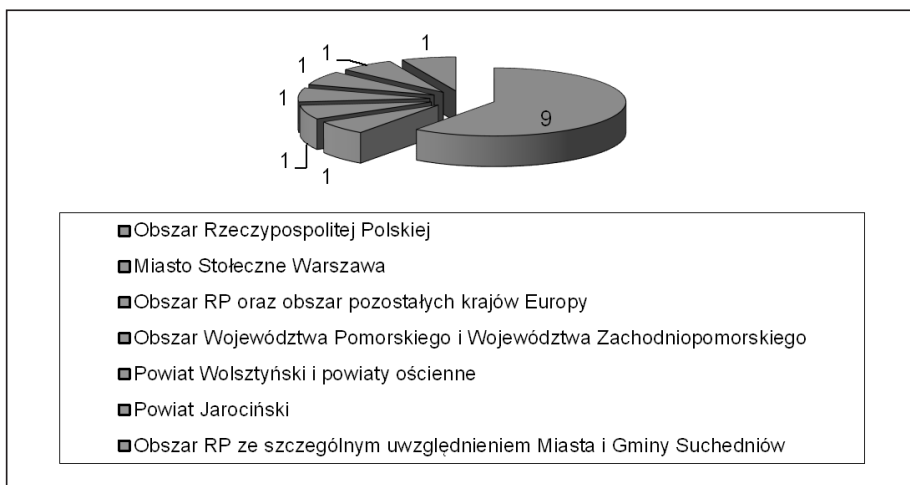
²⁵ Harcerska Gromada Wilków im. Św. Jana Pawła II.

²⁶ Stowarzyszenie zwykłe Bractwo Kaszubskich Skautów.

²⁷ „Wilczy Ślad – Szczecin” Skauting Chrześcijański.

Teren działania

Na 15 stowarzyszeń zwykłych harcerskich, skautowskich, harcersko-skautowskich, 9 stowarzyszeń określiło jako swój teren działania obszar Rzeczypospolitej Polskiej, jedno stowarzyszenie rozszerzyło ten zakres dodatkowo o obszar pozostałych krajów Europy. Pozostałe stowarzyszenia zawężyły teren działania do określonego miasta (Miasto Stołeczne Warszawa); miasta i gminy (Miasto i Gmina Suchedniów); powiatu (Wolsztyński i ościennie, Jarociński); województwa (Obszar Województwa Pomorskiego i Województwa Zachodniopomorskiego w Rzeczypospolitej Polskiej).

Rysunek 1. Teren działania stowarzyszeń zwykłych harcerskich, skautowskich, harcersko-skautowskich.

Źródło: opracowanie własne na podstawie analiz ewidencji stowarzyszeń zwykłych w latach 2016-2019.

Grupy adresatów

Stowarzyszenia w większości określiły adresatów swoich działań. I tak są nimi: młodzież (11); dzieci (9²⁸); człowiek (4); członkowie stowarzyszenia (3); społeczeństwo (1); osoby z placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz rodzin wielodzietnych (1).

²⁸ Raz dookreślane jako starsze dzieci.

Cele działań

Cele stowarzyszeń zakwalifikowałam jako cele z paradygmatu didaskalocentryzmu²⁹.

Działania na rzecz społeczeństwa czy też wychowania do społeczeństwa akcentuje w swoich celach 9 stowarzyszeń. Pozostałe 6 stowarzyszeń podkreśla pracę na rzecz formacji osobistej czy też stwarzania warunków do wszechstronnego rozwoju człowieka, jednakże żadne nie koncentruje się wyłącznie na nich, zawsze dodają również cele społeczne.

Tabela 2

Klasyfikacja stowarzyszeń zwykłych

Skoncentrowane na społeczeństwie w paradygmacie didaskalocentryzmu strukturalistycznego ³⁰	Mieszane – skoncentrowane na społeczeństwie i jednostce w paradygmacie didaskalocentryzmu funkcjonalistycznego ³¹
<ol style="list-style-type: none"> 1. Harcerska Gromada Wilków im. Św. Jana Pawła II 2. Harcerskie Stowarzyszenie Historyczne „Polanie” 3. Harcerskie Stowarzyszenie – Skauci Świętego Bernarda z Clairvaux 4. Krąg Przyjaciół Harcerstwa 5. Stowarzyszenie Grupa Historyczno-Edukacyjna Szare Szeregi 6. Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Potrafisz” 7. Stowarzyszenie Przyjaciół Harcerzy z Lusówka 8. Stowarzyszenie Przyjazny Ostojów 9. „Wilczy Ślad – Szczecin” Skauting Chrześcijański 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Krąg Instruktorów Harcerskich „Szkoła Rycka” 2. Niezależna Drużyna Harcerska NDH 3. Organizacja Harcerska „Rodło” 4. Stowarzyszenie Harcerskie WIR 5. Stowarzyszenie zwykłe Bractwo Kaszubskich Skautów 6. XIII Niezależna Łódzka Drużyna Harcerzy „Stalowa Trzynastka” im. Gen. Józefa Bema

Źródło: opracowanie własne na podstawie analiz ewidencji stowarzyszeń zwykłych w latach 2016-2019.

²⁹ W paradygmacie tym zdecydowanie uprzywilejowuje się społeczeństwo jako zasadniczą kategorię konstytuującą praktykę edukacji. Społeczeństwo tworzy trwałe struktury praktyki edukacyjnej, w ramach których dokonuje się transmisja uznanego za obiektywny dorobek kultury. Wychowankowie stanowią ważne ogniwo tego systemu, ponieważ internalizują (uwewnętrzniają) wartości zastanej kultury, przenoszą je w świadomości kolejnych pokoleń, odwarzając *status quo*. Dziecko nie koncentruje się na przeżywaniu swego dzieciństwa, lecz przygotowuje się do pełnienia dorosłych ról. Jego indywidualność pozostaje poza zasięgiem zainteresowania swego dzieciństwa, lecz przygotowuje się do pełnienia dorosłych ról. Jego indywidualność pozostaje poza zasięgiem zainteresowania pedagogów. Działania edukacyjne przewidują osiągnięcie określonych sprawności społecznych opartych na przyswajaniu przez wychowanka konkretnej puli wiedzy i na nabyciu kompetencji poznawczych i moralnych potrzebnych do funkcjonowania w strukturach społecznych (Rubacha, 2004, s. 59-68).

³⁰ Rozwój jednostki odbywa się poprzez kształtowanie osobowości według przyjętego, zewnętrznego wobec niej wzorca. Osobowość człowieka jest odbiciem stosunków społecznych (Rubacha, 2004, s. 59-68).

³¹ Stałe fazy rozwoju, których osiągnięcie stanowi cel działań. Wychowawca, odnosząc się bezpośrednio do zależności przyczynowo-skutkowych regulujących życie społeczne, stawia przed wychowankami zadania, których wykonanie ułatwia nabywanie nowych wyższych niż uprzednie kompetencji intelektualno-społecznych potrzebnych do sprawnego funkcjonowania w świecie społecznym (Rubacha, 2004, s. 59-68).

Cele

Stowarzyszenia określają następujące cele działań, które pogrupowałam tematycznie, wykorzystując oryginalne dookreślenia podane przez stowarzyszenia do ewidencji. Czasami są to te same treści ujmowane w różnych kategoriach leksykalnych.

- *wychowanie*³² metodami harcerskimi³³ oraz promowanie i wspieranie działalności wychowawczej, bazującej na dorobku wychowania harcerskiego oraz tradycji polskiego³⁴ (7 stowarzyszeń wprost nawiązuje do polskości, 2 do patriotyzmu i dziedzictwa narodowego, jedno do kaszubskiej kultury);
- *formacja osobista*³⁵; rozwój, w duchu wartości chrześcijańskich i obywatelskich,³⁶ stwarzanie warunków do wszechstronnego, intelektualnego, społecznego, duchowego, emocjonalnego i fizycznego rozwoju człowieka³⁷; nieskrępowane kształtowanie osobowości człowieka odpowiedzialnego, przy poszanowaniu jego prawa do wolności i godności, w tym wolności od wszelkich nałogów³⁸; urzeczywistnianie samowychowania starszych dzieci i młodzieży w aspekcie prozdrowotnym, patriotycznym, prospołecznym³⁹; wspieranie młodych ludzi w osiąganiu pełnych możliwości intelektualnych, fizycznych, duchowych czy społecznych do stawania się odpowiedzialnymi jednostkami społeczności narodowej; wspieranie dzieci i młodzieży w kształtowaniu swojego charakteru⁴⁰; stwarzanie warunków do wszechstronnego rozwoju człowieka – intelektualnego, fizycznego i duchowego⁴¹; kształtowanie zaradności życiowej⁴²; rozwijanie zainteresowań i uzdolnień swoich członków⁴³; kształtowanie pozytywnych cech charakteru⁴⁴; samorozwoju w duchu kaszubskiej kultury⁴⁵;

³² Z różnymi dookreśleniami takimi jak „dzieci i młodzieży”.

³³ Harcerska Gromada Wilków im. Św. Jana Pawła II; Niezależna Drużyna Harcerska NDH.

³⁴ Krąg Instruktorów Harcerskich „Szkoła Rycerska”.

³⁵ Krąg Instruktorów Harcerskich „Szkoła Rycerska”.

³⁶ „Wilczy Ślad – Szczecin” Skauting Chrześcijański.

³⁷ XIII Niezależna Łódzka Drużyna Harcerzy „Stalowa Trzynastka” im. Gen. Józefa Bema.

³⁸ XIII Niezależna Łódzka Drużyna Harcerzy „Stalowa Trzynastka” im. Gen. Józefa Bema.

³⁹ Stowarzyszenie zwykłe Bractwo Kaszubskich Skautów.

⁴⁰ Stowarzyszenie zwykłe Bractwo Kaszubskich Skautów.

⁴¹ Organizacja Harcerska „Rodło”.

⁴² Organizacja Harcerska „Rodło”.

⁴³ Organizacja Harcerska „Rodło”.

⁴⁴ Stowarzyszenie Harcerskie WIR.

⁴⁵ Stowarzyszenie zwykłe Bractwo Kaszubskich Skautów; XIII Niezależna Łódzka Drużyna Harcerzy „Stalowa Trzynastka” im. Gen. Józefa Bema.

- *promowanie sportu i zdrowego stylu życia*⁴⁶; organizowanie działalności prozdrowotnych⁴⁷; ochrona zdrowia⁴⁸; samodyscyplina ciała „w zdrowym ciele, zdrowy duch”, dbałość o zdrowie, higienę osobistą, kulturę fizyczną i sport⁴⁹;
- *poszukiwanie, rozwijanie i upowszechnianie nowych rozwiązań programowych i metodycznych*, stanowiących twórczą kontynuację tradycyjnego wychowania harcerskiego oraz przysposobienia wojskowego⁵⁰; prowadzenie własnych struktur harcerskich⁵¹; prowadzenie drużyny zachowawczej i harcerskiej⁵²; inicjowanie antyalkoholowych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży⁵³; organizowanie oferty programowej⁵⁴;
- *upowszechnianie wiedzy o historii Polski oraz historii i idei harcerstwa*⁵⁵; kształtowanie świadomości dziejów narodu polskiego, jego dorobku i kultury; działalność edukacyjno-historyczna; badania⁵⁶; rekonstrukcja⁵⁷; promocja historii⁵⁸;
- *upowszechnianie i umacnianie w społeczeństwie przywiązania do wartości*: wolności, prawdy, sprawiedliwości, demokracji, samorządności, równouprawnienia, tolerancji i przyjaźni; chrześcijańskich⁵⁹; w myśl hasła Bóg, Honor, Ojczyzna⁶⁰;
- *pozyskiwanie i prezentacja przedmiotów, pamiątek i dokumentów*⁶¹; pozyskiwanie i odtwarzanie zabytków techniki motoryzacyjnej i wojskowej⁶²; poszerzanie i promowanie wiedzy historycznej⁶³;

⁴⁶ Krąg Przyjaciół Harcerstwa.

⁴⁷ Stowarzyszenie Harcerskie WIR.

⁴⁸ Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Potrafisz”.

⁴⁹ „Wilczy Ślad – Szczecin” Skauting Chrześcijański.

⁵⁰ Krąg Instruktorów Harcerskich „Szkoła Rycerska”.

⁵¹ Stowarzyszenie Harcerskie WIR.

⁵² Stowarzyszenie Przyjazny Ostojów.

⁵³ Krąg Przyjaciół Harcerstwa.

⁵⁴ Stowarzyszenie Harcerskie WIR.

⁵⁵ Harcerskie Stowarzyszenie Historyczne „Polanie”.

⁵⁶ Organizacja Harcerska „Rodło”.

⁵⁷ Stowarzyszenie Grupa Historyczno-Edukacyjna Szare Szeregi.

⁵⁸ Stowarzyszenie Grupa Historyczno-Edukacyjna Szare Szeregi.

⁵⁹ XIII Niezależna Łódzka Drużyna Harcerzy „Stalowa Trzynastka” im. Gen. Józefa Bema.

⁶⁰ Stowarzyszenie Grupa Historyczno-Edukacyjna Szare Szeregi.

⁶¹ Harcerskie Stowarzyszenie Historyczne „Polanie”.

⁶² Harcerskie Stowarzyszenie Historyczne „Polanie”.

⁶³ Harcerskie Stowarzyszenie Historyczne „Polanie”.

- upowszechnianie wiedzy o *świecie przyrody*, przeciwstawianie się jego niszczeniu przez cywilizację, kształtowanie potrzeby kontaktu z nieskażoną przyrodą⁶⁴; uczenie dzieci i młodzieży miłości i szacunku do przyrody⁶⁵; organizacja działalności proekologicznych⁶⁶; promowanie turystyki i krajoznawstwa, aktywnych form spędzania wolnego czasu⁶⁷; działania na rzecz środowiska naturalnego poprzez rozwijanie wśród harcerzy i społeczeństwa zasady ekologicznego myślenia i konieczności jego obrony⁶⁸; promowanie metody harcerskiej w zakresie umiejętności puszczańskich i metod⁶⁹;
- *wspieranie harcerstwa*⁷⁰; promowanie metody harcerskiej⁷¹; propagowanie idei i metody harcerskiej⁷²; wspieranie moralne, organizacyjne i finansowe drużyn⁷³; rozwijanie świadomości przynależności do wielkiej rodziny harcerskiej, podtrzymywanie dorobku i tradycji harcerstwa⁷⁴; tworzenie pozytywnego wizerunku osób zajmujących się działalnością społeczną w zakresie wychowania metodą harcerską⁷⁵;
- *podtrzymywanie tradycji narodowej*⁷⁶; *pielęgnowanie polskości*⁷⁷; *rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej, kulturowej*⁷⁸ *i religijnej*⁷⁹;
- *działalność na rzecz obrony narodowej i bezpieczeństwa powszechnego*⁸⁰;

⁶⁴ XIII Niezależna Łódzka Drużyna Harcerzy „Stalowa Trzynastka” im. Gen. Józefa Bema.

⁶⁵ Niezależna Drużyna Harcerska NDH.

⁶⁶ Stowarzyszenie Harcerskie WIR.

⁶⁷ Niezależna Drużyna Harcerska NDH.

⁶⁸ Organizacja Harcerska „Rodło”.

⁶⁹ Harcerskie Stowarzyszenie Historyczne „Polanie”.

⁷⁰ Krag Przyjaciół Harcerstwa.

⁷¹ Harcerskie Stowarzyszenie Historyczne „Polanie”.

⁷² Stowarzyszenie Przyjaciół Harcerzy z Lusówka.

⁷³ Stowarzyszenie Przyjaciół Harcerzy z Lusówka.

⁷⁴ Organizacja Harcerska „Rodło”.

⁷⁵ Harcerskie Stowarzyszenie Historyczne „Polanie”.

⁷⁶ Harcerskie Stowarzyszenie — Skauci Świętego Bernarda z Clairvaux; Niezależna Drużyna Harcerska NDH; Stowarzyszenie Przyjazny Ostojów; XIII Niezależna Łódzka Drużyna Harcerzy „Stalowa Trzynastka” im. Gen. Józefa Bema.

⁷⁷ Harcerskie Stowarzyszenie — Skauci Świętego Bernarda z Clairvaux; Niezależna Drużyna Harcerska NDH; Stowarzyszenie Przyjazny Ostojów; XIII Niezależna Łódzka Drużyna Harcerzy „Stalowa Trzynastka” im. Gen. Józefa Bema.

⁷⁸ Niezależna Drużyna Harcerska NDH.

⁷⁹ Harcerskie Stowarzyszenie — Skauci Świętego Bernarda z Clairvaux.

⁸⁰ Krag Przyjaciół Harcerstwa.

- *zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób i grup osób z powodu ich choroby lub zaburzeń, niedostosowania społecznego, niezaradności lub ubóstwa*⁸¹; podejmowanie działań w zakresie pomocy społecznej⁸²;
- *organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży*⁸³; *uczestniczenie w zadaniach i projektach*⁸⁴; *organizowanie zajęć pozalekcyjnych*⁸⁵; organizowanie konkursów, festiwali, turniejów⁸⁶; organizowanie wycieczek⁸⁷; turystyki, krajoznawstwa oraz wypoczynku dzieci i młodzieży, w tym w oparciu i przy wykorzystaniu harcerskiej metodyki wychowawczej⁸⁸
- *prowadzenie działalności wspierającej rozwój demokracji*⁸⁹; obrona praw dzieci, młodzieży i społecznych wychowanków⁹⁰; nauka podejmowania decyzji, samorządności, odpowiedzialności, gospodarności oraz demokracji⁹¹; nauka zasad współżycia w grupie⁹²; aktywizowanie społeczeństwa do czynnego udziału w kształtowaniu lokalnego środowiska⁹³; prowadzenie działalności wolontarystycznej⁹⁴; stwarzanie warunków do nawiązywania i utrwalania silnych więzi międzyludzkich ponad podziałami rasowymi, narodowościowymi i wyznaniowymi⁹⁵; inspirowanie, wyzwalamie organizowanie i wspieranie inicjatyw społecznych o charakterze międzynarodowym, regionalnym lub lokalnym⁹⁶; mobilizowanie dorosłych do podejmowania misji budowania społeczeństwa obywatelskiego⁹⁷;
- *współpraca ze szkołami*⁹⁸.

⁸¹ Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Potrafisz”.

⁸² Krąg Przyjaciół Harcerstwa.

⁸³ Stowarzyszenie Przyjazny Ostojujów.

⁸⁴ Stowarzyszenie Harcerskie WIR.

⁸⁵ Stowarzyszenie Harcerskie WIR.

⁸⁶ Stowarzyszenie Harcerskie WIR.

⁸⁷ Stowarzyszenie Harcerskie WIR.

⁸⁸ Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Potrafisz”.

⁸⁹ Krąg Przyjaciół Harcerstwa.

⁹⁰ Organizacja Harcerska „Rodło”.

⁹¹ Organizacja Harcerska „Rodło”.

⁹² Organizacja Harcerska „Rodło”.

⁹³ Harcerskie Stowarzyszenie Historyczne „Polanie”.

⁹⁴ Krąg Przyjaciół Harcerstwa.

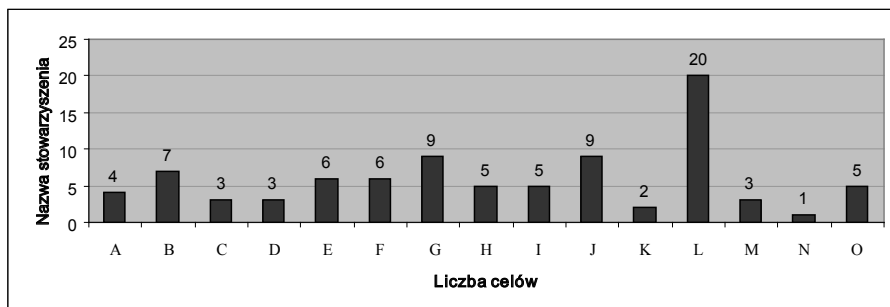
⁹⁵ XIII Niezależna Łódzka Drużyna Harcerzy „Stalowa Trzynastka” im. Gen. Józefa Bema.

⁹⁶ Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Potrafisz”.

⁹⁷ Stowarzyszenie zwykłe Bractwo Kaszubskich Skaütów.

⁹⁸ Stowarzyszenie Harcerskie WIR.

Liczba celów określonych przez stowarzyszenia była zróżnicowana. Od jednego do dwudziestu (patrz rys. 2).

Legenda: A – Harcerska Gromada Wilków im. Św. Jana Pawła II; B- Harcerskie Stowarzyszenie Historyczne „Polanie”; C – Harcerskie Stowarzyszenie – Skauci Świętego Bernarda z Clairvaux; D- Krąg Instruktorów Harcerskich „Szkoła Rycerska”; E – Krąg Przyjaciół Harcerstwa; F – Niezależna Drużyna Harcerska NDH, G – Organizacja Harcerska „Rodło”, H – Stowarzyszenie Grupa Historyczno-Edukacyjna Szare Szeregi, I – Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Potrafisz”, J – Stowarzyszenie Harcerskie WIR, K – Stowarzyszenie Przyjaciół Harcerzy z Lusówka, L – Stowarzyszenie Przyjazny Ostojów, M – Stowarzyszenie zwykłe Bractwo Kaszubskich Skautów, N – „Wilczy Ślad – Szczecin” Skauting Chrześcijański, O – XIII Niezależna Łódzka Drużyna Harcerzy „Stalowa Trzynastka” im. Gen. Józefa Bema

Rysunek 2. Liczba celów stowarzyszeń zwykłych harcerskich, skautowskich, harcersko-skautowskich.

Źródło: opracowanie własne na podstawie analiz ewidencji stowarzyszeń zwykłych w latach 2016-2019.

Najczęściej występującymi są cele dotyczące *wychowania* (Harcerskiej Gromady Wilków im. Św. Jana Pawła II; Kręgu Przyjaciół Harcerstwa; Niezależnej Drużyny Harcerskiej NDH; Stowarzyszenia Grupa Historyczno-Edukacyjnego Szare Szeregi; Stowarzyszenia Inicjatyw Społecznych „Potrafisz”); *rozwoju* (Organizacji Harcerskiej „Rodło”; Stowarzyszenia zwykłego Bractwo Kaszubskich Skautów; „Wilczy Ślad – Szczecin; Skautingu Chrześcijańskiego; XIII Niezależnej Łódzkiej Drużyny Harcerzy „Stalowa Trzynastka” im. Gen. Józefa Bema); *podtrzymywania tradycji narodowej oraz pielęgnowania polskości* (Harcerskie Stowarzyszenie – Skauci Świętego Bernarda z Clairvaux; Niezależna Drużyna Harcerska NDH; Stowarzyszenie Przyjazny Ostojów; XIII Niezależna Łódzka Drużyna Harcerzy „Stalowa Trzynastka” im. Gen. Józefa Bema).

Stosunek do przeszłości

Można wyróżnić dwa podstawowe obszary odniesienia do przeszłości, które pojawiają się w celach stowarzyszenia.

W pierwszym ogólnym stowarzyszenia akcentują kultywowanie, upowszechnianie, tradycji narodowych, dziedzictwa narodowego, polskości, religii, historii, obywatelkości, świadomości narodowej, obywa-

telskiej, kulturowej. Do tego obszaru odnosi się bezpośrednio 10 stowarzyszeń: Harcerskie Stowarzyszenie Historyczne „Polanie”; Harcerskie Stowarzyszenie – Skauci Świętego Bernarda z Clairvaux; Krąg Instruktorów Harcerskich „Szkoła Rycerska”; Krąg Przyjaciół Harcerstwa; Niezależna Drużyna Harcerska NDH; Organizacja Harcerska „Rodło”; Stowarzyszenie Grupa Historyczno-Edukacyjna Szare Szeregi; Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Potrafisz”; Stowarzyszenie Przyjazny Ostojów.

Drugim obszarem odniesienia stowarzyszeń są organizacje harcerskie i skautowe, które funkcjonowały przed utworzeniem danego stowarzyszenia zwykłego. Wprost nawiązuje do korzeni i inspiracji pochodzących z innych organizacji harcerskich i skautowych 5 stowarzyszeń zwykłych:

- Harcerska Gromada Wilków im. Św. Jana Pawła II, która nawiązuje do kierunków ideowych chrześcijańskiej organizacji międzynarodowej pod nazwą: The Order of World Scouts (Zakon Skautów Świata) oraz dorobku programowo-metodycznego Kręgu „Leśna Szkołka” wypracowanego w latach 1981-1996, działań Kręgu SH ZHR „Drzewo Pokoju” z lat 1996-2000 oraz Kręgu Harcerskiego „LS-Drzewo Pokoju” z lat 2000-2009, a także Stowarzyszenia Zwykłego Harcerska Gromada Wilków z lat 2010-2016;
- Harcerskie Stowarzyszenie Historyczne „Polanie”, które uwzględnia historię środowiska „Polanie” – 62 Warszawskich Drużyn Harcerskich i Zuchowych;
- Krąg Instruktorów Harcerskich „Szkoła Rycerska” nastawiający się na „poszukiwanie, rozwijanie i upowszechnianie nowych rozwiązań programowych i metodycznych, stanowiących twórczą kontynuację tradycyjnego wychowania harcerskiego oraz przysposobienia wojskowego, odpowiadających na nowe, niesione przez współczesność, potrzeby w sferze wychowania i proobronnego szkolenia młodzieży”;
- Niezależna Drużyna Harcerska NDH, która nawiązuje do dorobku programowo-metodycznego ZHP;
- Stowarzyszenie Grupa Historyczno-Edukacyjna Szare Szeregi nastawia się na „działalność edukacyjno-historyczną, badawczą, rekonstrukcyjną, promocja historii Polski okresu odzyskiwania niepodległości, okresu lat 1918-1939 i lat II wojny światowej 1939-1945 i działań organizacji niepodległościowych 1945-1956 w szczególności działalności Szarych Szeregów i ich struktur Zawiszaków, Bojowych Szkół BS-ów, Grup Szturmowych GS-ów, ze szczególnym uwzględnieniem okresu Powstania Warszawskiego. Wychowanie dzieci i młodzieży w myśl hasła Bóg, Honor, Ojczyzna”.

Środki działania⁹⁹

Większość¹⁰⁰ stowarzyszeń nastawia się na pracę z dziećmi i młodzieżą skupionymi w strukturach (zastępach, drużynach), metodą harcerską, skautową. Organizacje akcentują organizowanie zbiórek harcerskich, biwaków, wypadów, wędrowek i imprez na łonie natury, obozów letnich, zajęć upowszechniających kulturę fizyczną i sport, obozów szkoleniowych oraz imprez kulturalnych. Wspieranie owej działalności planują poprzez szkolenie instruktorów i młodszych funkcyjnych, organizowanie imprez międzysrodowiskowych: zawodów, zlotów, rajdów, uroczystych obchodów rocznic i świąt narodowych. Nastawiają się również na współpracę z osobami i instytucjami o podobnych celach działania również celem nabywania certyfikatów i kwalifikacji państwowych.

Dwa¹⁰¹ stowarzyszenia akcentują również inne obszary: prowadzenie własnych badań historycznych, prowadzenie i popieranie inicjatyw rekonstrukcji sprzętu i odnowy zabytków, współpracę z odpowiednimi organami przy ochronie zabytków w tym zabytków techniki harcerskiej, motoryzacyjnej i militarnej; zbieranie i upowszechnianie materiałów historycznych związanych z ruchem harcerskim. Organizowanie spotkań edukacyjnych, prelekcji edukacyjnych, wystaw, inscenizacji historycznych, rekonstrukcji historycznych teatralnych i filmowych, masowych imprez kulturalnych, konkursów, wernisaży, obchodów rocznic historycznych, innych imprez pokrewnych mających za zadanie popularyzację działań i wiedzy o charakterze historycznym.

Podsumowanie

Zaprezentowana analiza jest fragmentem szerszych prowadzonych przez mnie badań organizacji harcerskich, skautowych i harcersko-skautowych w Polsce. Na ich podstawie można wysunąć następujące wnioski:

- W latach 2016-2019¹⁰² w Polsce, w ewidencjach stowarzyszeń zwykłych prowadzonych przez powiaty i miasta na prawach powiatu zarejestrowano 6707 stowarzyszeń zwykłych, w tym 11 harcerskich, 2 skautowe, 2 harcersko-skautowe. Stanowią one, zatem 0,223% wszystkich stowarzyszeń zwykłych w Polsce.
- 9 stowarzyszeń określiło jako swój teren działania obszar Rzeczypospolitej Polskiej, w tym jedno dodatkowo obszar pozostałych krajów Europy. Pozostałe stowarzyszenia zawęziły teren działania do określonego miasta; miasta i gminy; powiatu.
- Większość stowarzyszeń adresuje swą działalność do dzieci i młodzieży.

⁹⁹ W analizowanych ewidencjach dwa stowarzyszenia Organizacja Harcerska „Rodło”; Stowarzyszenie Przyjazny Ostojów nie miały wyszczególnionych środków działania.

¹⁰⁰ Oprócz Harcerskiego Stowarzyszenia Historycznego „Polanie” i dwóch, które miały wyszczególnionych środków działania.

¹⁰¹ Harcerskie Stowarzyszenie Historyczne „Polanie” oraz Stowarzyszenie Grupa Historyczno-Edukacyjna Szare Szeregi.

¹⁰² Na dzień 18 kwietnia 2019 roku.

- Cele działań wszystkich stowarzyszeń usytuowałam w paradygmacie didaskalocentryzmu, 9 w paradygmacie didaskalocentryzmu strukturalistycznego, 6 paradygmacie didaskalocentryzmu funkcjonalistycznego.
- Ich cele działania dotyczą: wychowania; formacji osobistej; promowania sportu i zdrowego stylu życia; samodyscypliny ciała; poszukiwania, rozwijania i upowszechnianie nowych rozwiązań programowych i metodycznych, stanowiących twórczą kontynuację tradycyjnego wychowania harcerskiego; upowszechniania wiedzy o historii Polski oraz historii i idei harcerstwa; kształtowania świadomości dziejów narodu polskiego, jego dorobku i kultury; upowszechniania i umacniania w społeczeństwie przywiązania do wartości; pozyskiwania i prezentacji przedmiotów, pamiątek i dokumentów; upowszechniania wiedzy o świecie przyrody, przeciwstawiania się jego niszczeniu przez cywilizację, kształtowania potrzeby kontaktu z nieskażoną przyrodą; wspierania harcerstwa; podtrzymywania tradycji narodowej; pielęgnowania polskości; rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej, kulturowej i religijnej; działalności na rzecz obrony narodowej i bezpieczeństwa powszechnego; zapobiegania wykluczeniu społecznemu osób i grup; organizowania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży; uczestniczenia w zadaniach i projektach; organizowania zajęć pozalekcyjnych; prowadzenia działalności wspierającej rozwój demokracji; współpracy ze szkołami.
- Stowarzyszenia interpretują przeszłość poprzez odniesienie swych działań do dwóch obszarów.
- Organizacje, określając środki swego działania, w większości skupiają się na metodycznej pracy z dziećmi i młodzieżą.

Moje dalsze badania dotyczyć będą pedagogii organizacji harcerskich, skautowych, harcersko-skautowych o różnym statusie prawnym funkcjonujących na terenie Polski. Zróżnicowanie tych organizacji jest coraz większe i nie należy ograniczać się do badań tylko dwóch najbardziej licznych organizacji, takich jak Związek Harcerstwa Polskiego czy Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej, a tym bardziej tworzyć uogólnień dla całego ruchu w Polsce, jeżeli nie poznamy i nie opiszemy wszystkich „odcieni” ruchu harcerskiego, skautowego w Polsce po 1989 roku.

Bibliografia

Publikacje książkowe, czasopiśmiennictwo, strony internetowe

- Biuletyny Informacji Publicznej 380 powiatów i powiatów na prawach powiatu w Polsce. Zaczerpnięte 20.05.2016-18.04.2019. Strona internetowa <https://www.bip.gov.pl>
- Gutek G.L. (2007). *Filozofia dla pedagogów*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Hejbudzki M. (2015). Zagadnienie podmiotowości prawnej stowarzyszeń zwykłych. *Studia Prawnoustrojowe*, 28, 5-20.
- Hejnicka-Bezwińska T. (2008). *Pedagogika ogólna*. Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne.
- Mapa Polski. Zaczerpnięte 5 kwietnia 2019. Strona internetowa https://pąstat.pl/?mod_f=przykladGUS
- Rubacha K. (2004). Budowanie teorii pedagogicznych. W: Z. Kwieciński, B. Śliwerski (red.), *Pedagogika, część 1*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Rubacha K. (2008). *Metodologia badań nad edukacją*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne.
- Śliwerski B. (2016). *Harcerstwo źródłem pedagogicznej pasji*. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.

Ewidencje stowarzyszeń zwykłych- strony internetowe oraz materiały przesłane drogą mailową

- Harcerska Gromada Wilków im. Św. Jana Pawła II, dokument „Ewidencja stowarzyszeń zwykłych” przesłany drogą mailową 4 kwietnia 2019 roku, przez Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta w Gdyni jako odpowiedź na zapytanie w trybie dostępu do informacji publicznej.
- Harcerskie Stowarzyszenie – Skauci Świętego Bernarda z Clairvaux, dokument „Ewidencja stowarzyszeń zwykłych”. Zaczerpnięte 28 marca 2019. Strona internetowa https://bip.warszawa.pl/Menu_podmiotowe/biura_urzedu/AO/Wydzialy/AO_I/default.htm
- Harcerskie Stowarzyszenie Historyczne „Polanie”, dokument „Ewidencja stowarzyszeń zwykłych”. Zaczerpnięte 28 marca 2019. Strona internetowa https://bip.warszawa.pl/Menu_podmiotowe/biura_urzedu/AO/Wydzialy/AO_I/default.htm
- Krag Instruktorów Harcerskich „Szkoła Rycerska”, dokument „Ewidencja stowarzyszeń zwykłych”. Zaczerpnięte 28 marca 2019. Strona internetowa https://bip.lublin.eu/.../ewidencja_stowarzyszen_zwyklych_stan_na_09_10_2018.xls
- Krag Przyjaciół Harcerstwa, dokument „Ewidencja stowarzyszeń zwykłych”. Zaczerpnięte 28 marca 2019. Strona internetowa <https://bip.pwz.pl/plik,7261,wyzkaz-stowarzyszen-zwyklych.xlsx>
- Niezależna Drużyna Harcerska NDH, dokument „Ewidencja stowarzyszeń zwykłych”. Zaczerpnięte 28 marca 2019. Strona internetowa <http://www.bip.siedlce.pl/index.php?type%3D4%26name%3Db-t29%26func%3Dselectsite%26value%255B0%255D%3D223756>
- Organizacja Harcerska „Rodło”, dokument „Ewidencja stowarzyszeń zwykłych” przesłany drogą mailową 9 kwietnia 2019 roku, przez Starostwo Powiatowe w Jarocinie jako odpowiedź na zapytanie w trybie dostępu do informacji publicznej.

- Stowarzyszenie Grupa Historyczno-Edukacyjna Szare Szeregi, dokument „Ewidencja stowarzyszeń zwykłych”. Zaczerpnięte 28 marca 2019. Strona internetowa <http://bip.piasieczno.pl/public/?id=183609>
- Stowarzyszenie Harcerskie WIR, dokument „Ewidencja stowarzyszeń zwykłych” przesłany drogą mailową 8 kwietnia 2019 roku, przez Wydział Oświaty, Kultury, Sportu i Promocji Starostwo Powiatowe w Wolsztynie. Jako odpowiedź na zapytanie w trybie dostępu do informacji publicznej.
- Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Potrafisz”, dokument „Ewidencja stowarzyszeń zwykłych”. Zaczerpnięte 28 marca 2019. Strona internetowa https://splublin.bip.lubelskie.pl/upload/pliki//2Ewidencja_Stowarzyszen_Zwyklych_Aktualne.pdf
- Stowarzyszenie Przyjaciół Harcerzy z Lusówka, dokument „Ewidencja stowarzyszeń zwykłych”. Zaczerpnięte 28 marca 2019. Strona internetowa <https://www.bip.powiat.poznan.pl/plik,25342,ewidencja-stowarzyszen-zwyklych-pdf.pdf>
- Stowarzyszenie Przyjazny Ostojów, dokument „Ewidencja stowarzyszeń zwykłych”. Zaczerpnięte 28 marca 2019. Strona internetowa http://powiat.skarzyski.lo.pl/?cid=728&bip_id=2970
- Stowarzyszenie zwykłe Bractwo Kaszubskich Skautek, dokument „Ewidencja stowarzyszeń zwykłych”. Zaczerpnięte 28 marca 2019. Strona internetowa http://bip.powiatwejherowski.pl/uploads/files/EWIDENCJA%20STOWARZYSZEN%20ZWYKLYCH_16.pdf
- „Wilczy Ślad – Szczecin” Skauting, dokument „Ewidencja stowarzyszeń zwykłych”. Zaczerpnięte 28 marca 2019. Strona internetowa http://bip.um.szczecin.pl/files/EA4DDCAC2BD54DC7BEC950419E232B-DB/EWIDENCJA_na_%20BIP_aktualna.pdf
- XIII Niezależna Łódzka Drużyna Harcerzy „Stalowa Trzynastka” im. Gen. Józefa Bema, dokument „Ewidencja stowarzyszeń zwykłych”. Zaczerpnięte 28 marca 2019. Strona internetowa https://bip.uml.lodz.pl/files/bip/public/BIP_VG/WSO_ewid_sz_190405.pdf

Ustawy, rozporządzenia, uchwały, raporty

- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 roku o fundacjach (Dz.U. 1984 nr 21, poz. 97 z póź. zm.) Zaczerpnięte 4 kwietnia 2019. Strona internetowa <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=w-du19840210097>
- Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. 1989 nr 20, poz. 104 z późn. zm.). Zaczerpnięte 4 kwietnia 2019. Strona internetowa <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19890200104>
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 roku (Dz.U. 1932 nr 94, poz. 808, art. 12-18).
- Uchwała nr XXII/743/2008 Rady m.st. Warszawy z 10 stycznia 2008 roku. Dziennik Urzędowy Województwa Mazowieckiego nr 23, poz. 875.
- Uchwała Rady Ministrów nr 138/2018 w sprawie przyjęcia programu wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego pod nazwą Rządowy program wsparcia rozwoju organizacji harcerskich i skautowych na

lata 2018-2030. Zaczerpnięte 18 stycznia 2019. Strona internetowa <https://bip.kprm.gov.pl/kpr/rada-dzialalnosci-pozyt/uchwaly/4608,Uchwaly.html>

Załącznik do uchwały nr 138/2018 Rady Ministrów z dnia 2 października 2018 roku – Rządowy program wsparcia rozwoju organizacji harcerskich i skautowych na lata 2018–2030, s. 7. Zaczerpnięte 18 stycznia 2019. Strona internetowa <https://bip.kprm.gov.pl/kpr/rada-dzialalnosci-pozyt/uchwaly/4608,Uchwaly.html>

Raport stowarzyszenia Klon/Jawor, Charycka B., Gumkowska M., Kondycja organizacji pozarządowych 2018. Zaczerpnięte 1 marca 2019. Strona internetowa https://publicystyka.ngo.pl/znamy-kondycje-organizacji-najnowszy-raport-z-najwiekszego-badania-iii-sektora?fbclid=IwAR1YTUXi2rNyOtRKqghxflc-QDIBL-Ne6G_KG7Pb0gijX-cmW2Run_n4s-GX0

Summary

Pedagogies of ordinary scouting and scouts' in the light of records of ordinary associations.

Research report

The Scout and Scout Movement permanently inscribed in the activities of associations in Poland. Since 2016, the registration system of ordinary associations, including scouting and scouting associations, has been unified, as well as the rules for making information available in the Public Information Bulletin.

The aim of these analyzes is to present elements of scout pedagogy, scouting ordinary associations, which – as assumed – go beyond the mainstream of goals formulated by the largest scouting and scouting organizations in Poland. The report specifies the number of ordinary associations in Poland, including scouting, scouting and auxiliary for them. Their pedagogies were also analyzed in the light of the content placed in the records of ordinary associations in Poland in 2016-2019. The research covered the contents of the register of ordinary associations from 380 poviats and cities with poviat rights in Poland.

Keywords: pedagogy, educational ideology, scouting, pedagogy, ordinary association